

25.9.2013

SM035:00/2013

Suojelupoliisin hallinnollista asemaa ja tulosohtjausta sekä valvonnan kehittämistä koskevan selvitystyöryhmän asettaminen

Asettaminen

Sisäasiainministeriö on tänään asettanut työryhmän arvioimaan suojelupoliisin hallinnollista asemaa, tulosohtjausta sekä valvontaa. Työryhmän tulee myös arvioida suojelupoliisin toiminnan kehittämistarpeet vastaamaan tuleviin turvallisuusuhkiin.

Toimikausi

1.10.2013- 31.5.2014

Tausta

Nykytila

Poliisin hallinnosta annetun lain mukaan Suojelupoliisin tehtävänä on (Polhall 10§) torjua sellaisia hankkeita ja rikoksia, jotka voivat vaarantaa valtio- ja yhteiskuntajärjestystä tai valtakunnan sisäistä tai ulkoista turvallisuutta sekä suorittaa tällaisten rikosten tutkintaa. Sen tulee myös ylläpitää ja kehittää yleistä valmiutta valtakunnan turvallisuutta vaarantavan toiminnan estämiseksi.

Suojelupoliisin tulee poliisin hallinnosta annetussa laissa säädetyn tehtävän toteuttamiseksi antaa ministeriön vahvistamien yleisten perusteiden mukaisesti viranomaisille ja yhteisöille sellaisia ohjeita, neuvoja ja tietoja, jotka ovat tarpeen valtion turvallisuuden ylläpitämiseksi tai siihen kohdistuvien loukkausten estämiseksi (PolhalA 8§).

Perustuslain 47 § takaa eduskunnalle, sen valiokunnille sekä kansanedustajille tiedonsaantioikeudet myös Suojelupoliisin toimialaan kuuluvista asioista. Suojelupoliisilla on lakisääteinen velvoite informoida yhteiskunnallisesti merkittävät asiat sisäasiainministerille ja poliisiylijohdajalle (Polhall 4a§) sekä myös informoida tasavallan presidenttiä, pääministeriä ja ulkoasiainministeriä (HE 58/2009 vp perustelut).

Suojelupoliisiin kohdistuva valvonta tapahtuu samoja muotoja noudattaen kuin muunkin poliisitoiminnan valvonta. Ensisijaista on oma sisäinen johtamiseen kytkeytyvä toiminnan laillisuuden seuranta ja sisäinen laillisuusvalvonta. Lisäksi hallinnonalan sisäistä - mm. salaisten pakkokeinojen - valvontaa hoitaa poliisihallitus ja sisäasiainministeriö.

Ulkoisesta valvonnasta huolehtivat ylimpinä laillisuusvalvojina toimivat Oikeuskansleri ja Eduskunnan oikeusasiamies. Tietosuojavaltuutettu valvoo suojelupoliisin rekisterinpitoa ja siihen liittyen myös tietojen luovuttamisen lainmukaisuutta.

Suojelupoliisin suorittaman esitutkinnan ja siihen liittyvien pakkokeinojen osalta sekä tuomioistuinten että syyttäjien toiminnalla on osaltaan laillisuusvalvonnan luonne.

25.9.2013

Eduskunnan ulkoasiain-, perustuslaki- ja hallintovaliokuntien sekä suojelupoliisin johdon säännöllisellä yhteydenpidolla voidaan katsoa olevan parlamentaarisen valvonnan luonne. Se ei kuitenkaan vastaa varsinaista tiedustelupalvelun parlamentaarista valvontaa siinä merkityksessä kuin se yleensä kansainvälisesti ymmärretään.

Suojelupoliisin budjetti (n. 18 milj. euroa) on nyt noin kaksi prosenttia poliisin budjetista.

Selvityksen perusteista

Suojelupoliisin organisaatioon ei poliisin hallintorakennemuutoksen (PORA III) yhteydessä tehty muutoksia. Suojelupoliisin toimintaympäristö sen sijaan on muuttunut. Suojelupoliisi on pyrkinyt vastaamaan näihin muutoksiin mm. strategian ja toiminta-ajatuksen päivityksillä. Tällaisia toimintaympäristön muutoksia ovat mm:

- terrorismitilanne Suomen lähiympäristössä on muuttunut ja Suomessa riskihenkilöiden määrä on kasvanut merkittävästi;
- tietoverkkojen turvallisuusuhat ovat lisääntyneet;
- valtioiden turvallisuuskysymykset ovat kansainvälistyneet; ja
- analysoidun kansainvälisen tiedustelutiedon tarve on kasvanut.

Suojelupoliisin valtakunnallisia ja yhteiskunnallisesti merkittäviä tehtäviä ohjataan, arvioidaan ja mitataan lähtökohtaisesti samoin kuin muiden poliisiyksiköiden osalta kuitenkin siten, että sen toiminnan erityispiirteet on pyritty huomioimaan.

Supon toiminnan luonne sekä yhteistyö ulkomaisten turvallisuus- ja tiedustelupalveluiden kanssa aiheuttavat erityistarpeita mm, koska laajan salassapitovelvollisuuden vuoksi erilliset tietojärjestelmät ovat välttämättömiä ja kansainvälisellä tiedustelumateriaalilla on erityiset suojaamistarpeet.

Turvallisuuspalvelujen parlamentaarista valvontaa on kansainvälisesti lisätty viimeisen kymmenen vuoden aikana. Suomessa on julkisuudessa ajoittain esitetty näkemyksiä, joiden mukaan Suojelupoliisin parlamentaarista valvontaa tulisi tarkastella uudelleen tavoitteena Eduskunnan paremmat mahdollisuudet valvontaan. Toisaalta Suojelupoliisia, osana poliisihallintoa, koskee samat valvonnan ja tiedonsaannin järjestelyt.

Selvitysmies Jaakko Jonkka on katsonut¹, että Suojelupoliisin erillistä ulkopuolista valvontajärjestelmää voidaan perustella vain valvonnan uskottavuuden lisäämisen tarpeella ja katsonut, että laillisuusvalvonta on teknisesti mahdollista hoitaa saman järjestelmän avulla kuin muunkin poliisitoiminnan valvonta.

Tavoitteet

Keskeisenä tavoitteena on selvittää Suojelupoliisin toimintaedellytykset, toimivaltuudet ja valvonta ottaen huomioon kansallinen ja kansainvälinen operatiivinen tilanne sekä turvallisuuspalvelujen kansainväliset kehityssuuntaukset.

¹ Poliisin johtamisjärjestelmä ja sisäinen laillisuusvalvonta, Jonkka 2004, s. 68-71 ja 82-83

25.9.2013

Tehtävä

Työryhmän tulee laatia selvitys, jossa arvioidaan Suojelupoliisin tehtävät ja toimivalta, hallinnollinen asema poliisihallinnossa, tulosohejaus, yhteistyö kansallisesti ja kansainvälisesti sekä kansainvälinen kehitys muiden maiden turvallisuuspalveluissa pääpainon ollessa Pohjoismaissa ja EU:n jäsenvaltioissa sekä näiden maiden mahdollisten parhaiden käytänteiden soveltuminen Suomeen.

Työryhmän tulee arvioida Suojelupoliisin nykyisen toiminnan tuoma lisäarvo ja merkitys muulle poliisihallinnolle sekä miten sen tuottamat palvelut hoidetaan tulevaisuudessa. Selvityksessä tulisi arvioida eri vaihtoehtoisten mallien kustannusvaikutukset.

Selvityksessä tulee myös arvioida Suojelupoliisin sisäinen ja ulkoinen laillisuusvalvonta sekä parlamentaarinen valvonta suhteessa Suojelupoliisin yhteiskunnalliseen tehtävään ja toimintaan.

Selvityksen pohjalta työryhmän tulee tehdä mahdolliset kehittämissuhteet sekä esitys niiden toimeenpanon edellyttämille toimille kustannusvaikutuksineen, aikatauluineen ja vastuu-tahoineen.

Organisointi

Puheenjohtaja:

Kimmo Hakonen, kansliapäällikkö, oikeuskanslerinvirasto

Jäsenet:

Timo Lankinen, alivaltiosihteeri, Valtioneuvoston kanslia

Kauko Aaltomaa, osastopäällikkö, sisäasiainministeriön poliisiosasto

Marko Viitanen, lainsäädäntöjohtaja, sisäasiainministeriön oikeusyksikkö

Sami Manninen, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö

Hanna Nordström, lainsäädäntöjohtaja, puolustusministeriö

Päivi Kaukoranta, oikeuspäällikkö, ulkoasiainministeriö

Mikko Paatero, poliisiyljohtaja, poliisihallitus

Antti Pelttari, poliisineuvos, Suojelupoliisi

Ilkka Salmi, johtaja, Euroopan unionin tiedusteluanalyysikeskus - EU INTCEN

Työryhmän sihteeri:

Jan Sjöblom, ylitarkastaja, Suojelupoliisi

Työryhmä voi kuulla tarvittavia asiantuntijoita.

Työryhmän kokoonpanossa on pyritty ottamaan huomioon naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) 4 a §:n vaatimus, jonka mukaan työryhmässä tulee olla vähintään 40 prosenttia sekä naisia että miehiä, jollei erityisistä syistä muuta johdu. Vaatimusta ei ole voitu täyttää sen vuoksi, että selvitystyöryhmän jäsenillä tulee olla riittävä Suojelupoliisin toimintaedellytysten, toimivaltuuksien ja valvonnan tuntemus. Lisäksi on katsottu perustelluksi noudattaa edustettuina olevien tahojen ehdotuksia selvitystyöryhmän jäseniksi.

25.9.2013

Kustannukset ja rahoitus

Työryhmän työ tehdään virkatyönä ja kukin organisaatio maksaa työryhmätyöstä aiheutuvat mahdolliset kustannukset. Työryhmän kokoustarjoilut maksetaan poliisin toimintamenomomentilta 26.10.01.6 ja menot kirjataan sisäasiainministeriössä toimintokoodille 2000 510 000.

Sisäasiainministeri

Päivi Räsänen

Kansliapäällikkö

Päivi Nerg

Jakelu

Valtioneuvoston kanslia
Sisäasiainministeriön poliisiosasto
Sisäasiainministeriön oikeusyksikkö
Oikeusministeriö
Puolustusministeriö
Ulkoasiainministeriö
Oikeuskanslerinvirasto
Poliisihallitus
Suojelupoliisi
Työryhmän jäsenet
Työryhmän sihteeri

Tiedoksi

Valtiosihteeri Marjo Anttoora
Sisäasiainministeriön talousyksikkö/Seija Ågren
Sisäasiainministeriön osastot ja erillisyyksiköt